

In Memoriam

Jeanette Klomp

6 december 1932 - 2 maart 2010

Nettie Klomp, gynaecoloog en oud-directeur van de vroedvrouwenopleiding in Amsterdam is op dinsdag 2 maart jl. overleden.

Voor de KNOV, haar oud-leerlingen en voor vele Nederlandse verloskundigen is mevrouw Klomp een bron van inspiratie. Haar inzet voor het behoud van ons uniek Nederlands verloskundig systeem is bewonderenswaardig. Nettie Klomp is 77 jaar geworden.

De komende pagina's zijn gewijd aan haar nagedachtenis.

Verloskundig Nederland nam afscheid van Nettie Klomp

Verloskundigen plaatsten op Internet hun condoleances. Een kleine greep uit de herinneringen van oud-leerlingen.

Een fijn mens met een hart, met humor en relativering; kritisch, maar vooral ook mild.

Straf rokend, inspirerend, een heerlijke leraar met fantastische casuïstieklessen.

Smullen deed ik van uw lessen, maar altijd heel erg blij als ik geen beurt kreeg!

Boeiende lessen, met humor doorspekt; uw fantoomlessen waren meer dan wat ook, een leerschool.

U hebt mij opgeleid tot een eigenwijze, d.w.z. zelf nadenkende, verloskundige.

Uw wijze woorden klinken ook nu nog door in de lessen die ik mag verzorgen aan de student-verloskundigen.

U blijft de basis van mijn kennis en werk; u zit regelmatig op mijn schouder als ik een bevalling begeleid.

Een Golden Fiction en een glaasje sherry tijdens de ontsluitingsavonden, eindexamens en/of recepties.

Het feestje op haar flat in het laatste jaar was onvergetelijk; haar prachtige borduurwerken aan de muur.

Wees altijd zelf op de hoogte van de laatste publicaties, zei u, zodat je je te weer kunt stellen tegen al te veel medicalisering.

Van u heb ik geleerd hoe onderscheid te maken tussen fysiologie en pathologie: verloskunst met liefde voor vrouwen!

Ja, kruissteekjes borduren 's morgens vroeg, voor u aan het werk ging. Dat gaf energie, zei u!

Mede dankzij u is de Nederlandse verloskundige de zelfstandige medische professional geworden die zij nu is.

U hebt nu zelf geschiedenis geschreven.

Meer nog: u bent nu al een legende.

Het ga u goed, waar dan ook.

In mijn herinnering zal Dr. Nettie Klomp onsterfelijk blijven.

De stroom zal nooit meer dezelfde weg gaan

Samenvatting van de toespraak van Margreeth van de Meijde, uitgesproken tijdens de crematiedienst

Dr. Jeannette (Nettie) Klomp is van 1968 tot 1988 directeur geweest van de KVV, nu Verloskunde Academie Amsterdam. Zij was de laatste geneesheer-directeur en drukte een stempel op tal van ontwikkelingen in het vak. Graag haal ik een paar bekende uitspraken van haar aan, en licht die kort toe.

- 'een goed kind krijg je niet dood', waarmee bedoeld: bescheidenheid over het eigen beleid; het gaat meestal goed niet dankzij, maar ondanks jouw beleid;
- 'je kan een aap alles leren', waarmee bedoeld: bewustzijn over het eigen vakgebied en de beroepsidentiteit;
- 'verloskunde is geen spoorboekje'; waarmee bedoeld: nooit denken dat je alles al gezien hebt, altijd blijven leren;
- 'geduld, geduld, geduld, handen af van de barende vrouw';
- 'de grootste vijand van de vroedvrouw is de vroedvrouw, waarmee bedoeld: de tweedracht, het broodnijd, de kleine wereld;
- 'en breekt gij nimmer meer de vliezen zo gij dit zelf hebt te verkiezen'.

De algemene les in de kliniek en de fantoomlessen in de klas zijn legendarisch. Een ogenschijnlijk simpele casus werd tot in de kleinste details ontleed, het eigen handelen en beleidsvoorstellen werden onderworpen aan een

meedogenloze analyse, die je - ongemerkt - tot reflectie bracht. Ze was hiermee haar tijd ver voor uit.

De algemene les maakte zij tot een spannende en leerzame wekelijkse bijeenkomst. Een casus werd, meestal door een ouderejaars, uitgewerkt, in een theoretisch kader geplaatst en vervolgens onderworpen aan vragen vanuit de zaal en van Dr. Klomp. Bij dat laatste balanceerde je tussen hoop en vrees: had je voldoende logisch nagedacht, gezocht, gevonden en onderbouwd?

Dr. Klomp had een groot maatschappelijk engagement, en stak haar mening over het vak verloskunde niet onder stoelen of banken. Ze was vooral een autonome denker, met een afkeer van autoriteit die was gebaseerd op zelfsprekendheid. Ingezonden brieven, artikelen, en de zogenaamde Klomp cahiers getuigen van haar bevologenheid en laten zien dat ze de discussie niet schuwde.

Na je afstuderen werd Dr. Klomp: Nettie Klomp. Dit was een grote psychologische horde, die je meestal pas nam als je jezelf wat zekerder voelde als verloskundige.

Geweldig was de rol die ze op zich nam na je afstuderen: je kon haar werkelijk altijd bellen. Bij twijfel of grote ongerustheid pakte je de telefoon en belde je Nettie.

Ze nam dan stapsgewijs de casus met je door, adviseerde en vergaf je met een bulderende lach als je opbiechtte dat je in ieder geval de vliezen had gebroken. Nettie voor

interview; weer een rol die zij op zich nam voordat deze werkwijze bekend werd.

Nettie, ik wil je bedanken voor je steun en belangstelling tijdens de hele ontwikkeling van KVV, de Kweekschool voor verloskundigen, naar verloskunde academie en vanuit deze verloskunde academie naar de ontwikkeling van een eigenstandig verloskundig wetenschappelijk domein. Een vakgroep in de eerstelijns verloskunde binnen het EMGO heeft als directe collega van het huisartseninstituut meer dan tien promovendi in de fysiologische verloskunde.

Ik wil besluiten met een dichtregel, die dit voor jou verwoordt:

*Ik heb een steen verlegd, in een rivier op aarde.
Het water gaat er anders dan voorheen.
Nu weet ik dat ik nooit zal zijn vergeten
Het levende bewijs van mijn bestaan
Omdat door het verleggen van de steen
De stroom nooit meer dezelfde weg zal gaan.*

De laatste brief

Rafaël van Crimpen

Toen ik vorig jaar directeur werd van de Academie Verloskunde Maastricht kreeg ik een brief van Nettie Klomp, ooit mijn eigen opleider. Ze feliciteerde me met mijn nieuwe baan en schreef het volgende:

Een mooie en heel belangrijke positie in een periode waarin de opleiding tot verloskundige zich in het hoger onderwijs heeft genesteld... Een lange weg sinds begin jaren zeventig, toen het HBO als onderwijskoepel zich nog geheel moest vormen en ons voorstellen bereikten van o.a. fysiotherapie en verpleegopleidingen om ons daarbij te voegen in de veronderstelling dat het geheel van gezondheidszorgopleidingen heel wel allerlei vakken gezamenlijk zouden kunnen worden gevolgd. Wij zagen daar geen heil in, hechtten sterk aan het eigen karakter van de opleiding en.....waren ook bang dat wij met ongeveer 60 leerlingen en een nauwelijks geregeld curriculum geheel zouden onderduiken in een groter geheel van overwegend paramedische opleidingen. Het verschijnen van hoogleraren in de fysiologische verloskunde, een al oud ideaal (prof. Kloosterman heeft dit al vroeg geopperd) lijkt mij nu geloof ik nabij - een geweldige aanwinst in een periode waarin technieken in zowel de genees- als de verloskunde steeds meer gaan overheersen... .. het domweg laten maken van scans e.d. zonder behoorlijke anamnese, eigen onderzoek en nadenken, kan tot veel narigheid leiden. Ik hoop dat dit in de verloskunde kan worden voorkomen door een goede basisopleiding waarin de 'skills' van de ouderwetse vroedvrouw bewaard en doorgegeven blijven worden.

Tussen mijn afstuderen in 1986 en het ontvangen van de brief in 2009 heb ik Nettie nog een enkele keer gezien. En met het lezen van deze brief, was het alsof alle jaren daartussen nooit waren gepasseerd. Het was zowel

vertrouwd als indrukwekkend om haar kracht na al die jaren opnieuw te ervaren. Ze bracht ons een kritische houding bij. 'Nooit zomaar aannemen wat anderen (lees gynaecologen) beweren'. Ze riep ons op om altijd zelf op de hoogte te zijn van de laatste wetenschappelijke publicaties, zodat je je teweer kon stellen tegen onnodige medicalisering van 'het gewone' dat een-kind-krijgen toen nog was. Nettie Klomp was een ware emancipator en daardoor een groot inspirator.

Nu ik zelf aan het roer sta van de Academie Verloskunde Maastricht en constateer dat we niet alleen de vroedvrouw van morgen opleiden, maar ook het wetenschappelijke vakgebied fysiologische verloskunde (midwifery) verder kunnen ontwikkelen, realiseer ik eens te meer dat ooit mijn eigen opleider daar de akker voor heeft omgeploegd. Ik ben haar daar zeer dankbaar voor en dat zijn er velen met mij.

En juriste was ze ook

Simone Valk

In 1979 werd ik toegelaten tot de Rotterdamse opleiding tot verloskundige. Een goede school, maar Amsterdammers hadden het eigenlijk beter, want zij werden opgeleid door de fameuze dokter Klomp. Dat was iemand die de fysiologische verloskunde hoger in het vaandel had dan enig ander. Natuurlijk bleek dat allemaal mee te vallen, die verschillen tussen Rotterdam en Amsterdam, maar de reputatie van dokter Klomp was onomstreden. Jaren later ontmoette ik haar persoonlijk. Zij was de eerste voorzitter van de klachtencommissie van de KNOV en ik had gereageerd op een advertentie voor een lid-verloskundige. 'Zeg maar Nettie, hoor' inviteerde ze vriendelijk. Maar het duurde een tijdje voor ik dat durfde. De KNOV klachtencommissie was een van de eerste klachtencommissies en dat die vanaf het begin goed functioneerde, was voor een groot deel de verdienste van Nettie Klomp. Behalve gynaecoloog, die vele verloskundigen had opgeleid, was zij ook jurist. Zij zat de commissie voor en de uitspraken van de commissie schreef ze de eerste jaren ook zelf. Hoewel ze de vriendelijkheid zelf was kon ze ook op haar strepen staan. Het was natuurlijk onvermijdelijk dat zo nu en dan oud-leerlingen van haar voor de commissie moesten verschijnen. Een van hen kwam op een keer binnen en zei: dag dokter Klomp, ik hoop dat dit allemaal niet te lang duurt want ik moet zo weg. Op een toon die geen tegenspraak duldde zei Nettie: 'jij kunt pas weg nadat ik de zitting heb gesloten.' En dat was ook einde discussie.

Ze kon prachtige verhalen vertellen, puttend uit haar ruime ervaring en haar belangstelling voor geschiedenis. Ze had veel contacten met vroedvrouwen over de hele wereld en vond ook dat ze van al die vrouwen veel had geleerd. En inderdaad, het belang van een fysiologische benadering van de baring en de belangen van verloskundigen had ze hoog in het vaandel. Ik ben blij dat ik een aantal jaar samen met haar in de klachtencommissie heb gezeten. Ik heb haar leren kennen als een open-minded vrouw, met een brede belangstelling die altijd bereid was om naar een ander te luisteren en iets van een ander te leren.

Herinnering aan Nettie

Agaath Schoon

Ik volgde Nettie op als directeur van de Kweekschool voor Vroedvrouwen. Gemakkelijk was dat niet, immers iedereen wilde door Nettie worden opgeleid en helemaal niet door een verloskundige. Maar juist Nettie was degene zich altijd had ingezet om te realiseren dat de beroepsgroep zichzelf op zou moeten kunnen leiden. Die missie van Nettie is haar dus bij haar afscheid gelukt. Die lijn is doorgetrokken en daarmee werd de fysiologie van de verloskunde vanaf het afscheid van Nettie door een verloskundige gedoceerd. Annemiek van der Kraan was zo moedig om de taak van Nettie over te nemen. Zij kreeg Nettie's aantekeningen: 6 A4-tjes. Meer had Nettie niet en meer had ze nooit nodig gehad, zij had de lessen in haar hoofd. En Annemiek? Zij bleek een zeer gedreven, bedreven en geliefd docent en had al heel snel veel meer dan 6 A4tjes nodig had.

Bij haar vertrek kreeg Nettie een Liber Amicorum. Daarin las ik het onderstaande gedicht, vrij naar H.Marsman, van Hanneke Verhagen.

Herinnering aan Nettie

*Denkend aan Nettie
zie ik vaardige handen
over talloze
buiken gaan;
haar vele verhalen
zo beeldend en boeiend,
voor altijd gegrift
in mijn geheugen staan;
en door haar geweldige
inzet van jaren:
sterke vroedvrouwen
verspreid door het land
in vol vertrouwen
haar consulterend
want zij kiest doorgaans
beschermend hun kant;
haar vulpen krassend
over vellen leeg papier:
zo talrijke gedachten
vloeiend verwoord,
en in alle gewesten
wordt haar heldere visie
door arts en door vroedvrouw
gevolgd en gehoord.*